

УДК 332.146:330.322-047.44(477.87)(045)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО МЕТОДУ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Нестерова С.В., Копча В.В., Росола У.В.

PECULIARITIES OF APPLICATION OF THE INTEGRAL METHOD OF EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION ON THE EXAMPLE OF THE TRANSCARPATHIAN REGION

Nesterova Svitlana, Kopcha Veronika, Rosola Ulyana

У статті розглянутий один з підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону на прикладі Закарпатської області. Окреслено фактори, які зумовлюють переваги залучення іноземного капіталу у Закарпатську область. Проведено оцінку інвестиційної привабливості регіону на основі розрахунку інтегрального показника ефективності та запропоновано ряд показників, що дозволять розширити базу такої оцінки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, регіон, інтегральний показник.

The article considers one of the approaches to assessing the investment attractiveness of the region on the example of the Transcarpathian region. The aim of the article is to show that the Transcarpathian region is a potentially attractive region for attracting foreign capital. This is facilitated by such factors as geographical location, diversity of natural resources, availability of labor resources. To assess the investment attractiveness, the method of calculating the integrated index based on a number of analytical parameters was used. The assessment showed that the investment attractiveness of the Transcarpathian region is high, and the proposed assessment methods are effective. The article proposes to expand the base of assessment of such indicators as the migration of the working population of the region, the level of justice and crime in the region and the share of unemployed in the region in the total number of unemployed countries.

Key words: investments, investment attractiveness, region, integrated indicator.

Основним завданням зростання економіки будь-якої держави є її структурне оновлення виробничих потужностей та ринкової інфраструктури, які потребують належного вкладення капіталу та активного інвестування.

Сьогодні внутрішні інвестиції України мають обмежений характер, тому виникає необхідність в іноземних інвестиціях, однак забезпечення їх потоку потребує створення сприятливого інвестиційного клімату в державі. Інвестиційний клімат визначає інвестиційну привабливість і є особливо важливим чинником, якому приділяється особлива увага з боку іноземного інвестора при прийнятті інвестиційних рішень.

Інвестиційна привабливість країни залежить в першу чергу від привабливості її складових – регіонів. Тому саме їх оцінці повинна приділятися значна увага.

Згідно законодавства, інвестиційна привабливість регіону – відповідність регіону основним цілям інвесторів, що полягають у прибутковості, безризиковості й ліквідності інвестицій [1].

Закарпатська область з погляду багатьох експертів – найпривабливіший регіон для інвестицій. Це зумовлено рядом причин:

1) вигідне географічне положення через найбільшу кількість кордонів з Європейськими країнами – Румунія, Угорщина, Словаччина та Польща;

2) м'який, помірно-континентальний клімат – 80% території займають Карпатські гори, решту – Притисянська низовина;

3) один з найекологічно чистих регіонів світу – унікальна природна екосистема Карпатського біосферного заповідника належить до найцінніших екосистем Землі і входить до міжнародної мережі біосферних резерваторів ЮНЕСКО;

4) високий природно-рекреаційний та курортний потенціал;

5) різноманітність природних ресурсів – ліси, мінерально-сировинна база та природні копалини (поліметали, цеоліти, ліпарити, алуніти, каоліни, германій).

Проте методу експертних оцінок інвестиційної привабливості регіону недостатньо для потенційних інвесторів, їм потрібна чітка система показників та даних.

Виходячи з такої ситуації, аналітики Українського центру сприяння іноземному інвестуванню Invest Ukraine розробили та запропонували свій метод оцінки інвестиційної привабливості регіону (далі ІПР) – метод розрахунку інтегрального коефіцієнта ІПР [2].

Відповідно до цього методу, для визначення рівня ІПР необхідно здійснити декілька кроків:

- 1) визначити фактори ІПР та групи показників, що їх характеризують;
- 2) розрахувати значень показників по кожному з факторів ІПР;
- 3) визначити еталонні значення показників по кожному з факторів ІПР;
- 4) визначити вагомості кожного з факторів ІПР у загальній ІПР;
- 5) розрахувати інтегральний коефіцієнт за кожним з факторів ІПР;
- 6) визначити загальний інтегральний індекс ІПР досліджуваного регіону.

На першому етапі оцінки проводиться підрахунок показників розвитку за 11 факторами, під дією яких формується ІПР. Кожна із зазначених груп факторів визначається певною сукупністю показників, кожен з яких має свою вагомість (Табл. 1).

Табл. 1. База факторів, показників та їх вагомість, що визначають ІПР на прикладі Закарпатської області за 2017-2019 рр.

Показник, що характеризує вплив фактора	2017		2018		2019		Вагомість (b_i)
	Значення у регіоні (I_i)	Еталонне значення ($I_{em.i}$)	Значення у регіоні (I_i)	Еталонне значення ($I_{em.i}$)	Значення у регіоні (I_i)	Еталонне значення ($I_{em.i}$)	
<i>1. Виробничий фактор</i>							
Зростання виробництва промислової продукції, %	100,3	100,4	105,1	103	86,1	99,5	0,121
Обсяги виробництва на душу населення, грн./осіб	34202	70233	41706	84235	49354	94589	0,109
Частка обсягу виробництва регіону в обсязі виробництва по країні, %	1,4	3,6	1,5	3,6	1,7	3,6	0,098
<i>2. Макроекономічний фактор</i>							
Зростання обсягу ВРП, %	103,1	102,9	104,1	103,9	98,4	103,2	0,06
Динаміка інфляції, %	113,9	113,7	112,2	109,8	104,3	104,1	0,06

<i>3. Експортний фактор</i>							
Зростання експорту, %	119,4	119	114,7	109,4	89,8	105,7	0,039
Частка експорту регіону в обсязі експорту країни, %	3,3	3,7	3,0	3,7	3,5	3,7	0,041
Обсяг експорту на душу населення, дол./ос.	1149,05	1015,97	1318,53	1116,75	1185,52	1187,44	0,02
<i>4. Ресурсно-сировинний фактор</i>							
Обсяг земельних ресурсів, тис. га	1275,3	2238,5	1275,3	2238,5	1275,3	2238,5	0,031
Обсяг водних ресурсів, тис. га	15	8,20	15	8,20	15	8,20	0,024
Обсяг лісових ресурсів, тис. га	5630	38518,5	5630	38518,5	5630	38518,5	0,022
Зростання обсягу добувної промисловості регіону, %	100,4	101,1	105,9	103,0	84,7	95,5	0,05
<i>5. Інвестиційний фактор</i>							
Зростання інвестицій, %	120,6	122,1	133,4	116,4	126,4	115,5	0,027
Частка інвестицій в промисловість, %	27,3	32,0	31,5	34,5	21,4	40,1	0,025
<i>6. Інноваційний фактор</i>							
Зростання обсягу виконаних наукових та науково-технічних робіт, %	103,8	108,4	103,8	102,6	100,2	103,4	0,04
<i>7. Трудовий фактор</i>							
Середня заробітна плата в регіоні, %	6355	7104	8070	8865	9202	10497	0,06
Рівень безробіття, %	10,8	9,9	10,3	9,1	9,4	8,6	0,03
<i>8. Соціальний фактор</i>							
Рівень життя населення	2,5	56,5	1,3	2,4	5,0	9,4	0,034
Значущість регіону (чис. роб. зайнятих у регіоні до загальної чис. роб., зайнятих у країні)	3,1	3,8	4,5	3,8	3,1	3,8	0,014
<i>9. Інфраструктурний фактор</i>							
Індекс обсягу перевезення вантажів автомобільним транспортом, %	100,04	103,3	94,7	107,5	94,3	95,14	0,045
<i>10. Споживчий фактор</i>							

Зростання споживчого попиту, %	109,0	106,0	104,9	105,8	103,6	111,4	0,02
<i>11. Екологічний фактор</i>							
Зростання зареєстрованих випадків новоутворень, %	102,5	104,9	103,4	106,2	102,7	105,8	0,03

Побудовано на основі джерел [2; 3; 4]

До другого кроку належить визначення на основі розрахованих показників інтегрального індексу інвестиційної привабливості *i*-го регіону за формулою 1 [5]:

$$I_{int} = \sum_{i=1}^h \frac{I_i}{I_{em.i}} \cdot b_i, (1)$$

де I_{int} – інтегральний показник інвестиційної привабливості регіону;

I_i – *i*-й показник інвестиційної привабливості регіону;

$I_{em.i}$ – *i*-й еталонний показник інвестиційної привабливості регіону;

b_i – вагомість *i*-го показника.

Наведемо приклад знаходження інтегрального коефіцієнта інвестиційного фактора, що визначає ІПР. Аналогічно знаходяться і всі інші фактори.

$$I_{invest..2017} = 120,6/122,1 * 0,027 + 27,3/32,0 * 0,025 = 0,04799643$$

Розрахувавши всі показники факторів впливу на ІПР та додавши їх, знаходимо загальний інтегральний коефіцієнт інвестиційної привабливості регіону (Табл. 2).

Отриманий результат інтегрального показника інвестиційної привабливості слід інтерпретувати відповідно до зон інвестиційної привабливості: інтервал $0,67 \leq I_{int} \leq 1$ – регіон з високим рівнем інвестиційної привабливості; $0,34 \leq I_{int} \leq 0,66$ – із середнім рівнем; $0 \leq I_{int} \leq 0,33$ – з низьким рівнем [5].

Як видно з даних Табл. 2, значення інтегрального коефіцієнта ІПР Закарпатської області протягом трьох аналізованих років знаходиться в інтервалі $[0,67; 1]$, тобто відповідає зоні високої інвестиційної привабливості. Проте значення даного показника динамічне. У 2018 р. воно суттєво зросло, зокрема через збільшення майже всіх факторів, а особливо – виробничого, макроекономічного та експортного.

Табл. 2. Результати оцінки інвестиційної привабливості Закарпатської області за 2017-2019 рр.

Інтегральний показник, що характеризує вплив фактора	Закарпатська область			Еталонні значення (середньостатистичні по Україні)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Виробничий фактор	0,21207131	0,218267843	0,207855573	0,33	0,33	0,33
Макроекономічний фактор	0,12022216	0,121426971	0,117324576	0,12	0,12	0,12
Експортний фактор	0,09831832	0,106439434	0,091884709	0,1	0,1	0,1
Ресурсно-сировинний фактор	0,11443253	0,11618649	0,109124273	0,127	0,127	0,127
Інвестиційний фактор	0,04799643	0,053769386	0,042889698	0,052	0,052	0,052

Інноваційний фактор	0,03830258	0,040467836	0,038762089	0,04	0,04	0,04
Трудовий фактор	0,08640126	0,088575333	0,085388583	0,09	0,09	0,09
Соціальний фактор	0,00150442	0,034995614	0,029506159	0,048	0,048	0,048
Інфраструктурний фактор	0,04357986	0,03964186	0,044602691	0,045	0,045	0,045
Споживчий фактор	0,02056604	0,019829868	0,018599641	0,02	0,02	0,02
Екологічний фактор	0,02931363	0,02920904	0,029120983	0,03	0,03	0,03
Інтегральний коефіцієнт ІПР	0,81270855	0,868809676	0,815058975	1,0	1,0	1,0

Проведений аналіз інвестиційної привабливості Закарпатської області показав інвестиційну привабливість нашого регіону, а обраний нами інтегральний метод оцінки ІПР довів свою ефективність. Нашими рекомендаціями щодо вдосконалення даного методу є подальше доопрацювання факторів впливу на ІПР із врахуванням таких показників: міграції працездатного населення регіону, рівня правосуддя й злочинності в регіоні та частка безробітних регіону в сукупності безробітних країни.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку: Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm.
2. Український центр сприяння іноземному інвестуванню Invest Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investukraine.com>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
5. Шелупина В. О. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів на прикладі Сумської області / В. О. Шелупина, І. О. Пригара, І. В. Новикова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – Вип. 21(2). – С. 125–129. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_21%282%29_32.

References

1. Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku intehralnykh rehionalnykh indeksiv ekonomichnoho rozvytku: Nakaz Derzhkomstatu Ukrainy № 114 vid 15.04.2003 r. [On approval of the Methodology for calculating integrated regional indices of economic development. Order of the State Statistics Committee of Ukraine № 114. 15.04.2003]. https://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm.
2. Ukrainskyi tsentr spriannia inozemnomu investuvanniu Invest Ukraine [Ukrainian Center for Foreign Investment Promotion Invest Ukraine]. <https://investukraine.com>.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Holovne upravlinnia statystyky u Zakarpatskii oblasti [Department of Statistics in Zakarpattia region]. <https://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
5. Shelupyna, V. O., Pryhara, I. O., and Novykova, I. V. 2016. Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv na prykladi Sums'koi oblasti [Assessment of investment attractiveness of regions on the example of Sumy region]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences* 21(2): 125–129. https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_21%282%29_32.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>